

САҢГА ОЛХ

№ 8 (1936) • Кулун тутар 1 күнэ, 2024 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
күннэргэ

Култуура

Дьоһун киһи аата
үйэтитилиннэ /3

Маарыкчаан ыччаттара

Саҥа сулус Аман Винокуров/4

Кэпсиэхпин баҕарабын

Ураты дьобурдаах
сиэстэрэ/5

Эр киһи – уопсастыба бигэ тирэҕэ

Улууска — бу күннэргэ. «Эр киһи - эрэллээх эркин,
тулхадыйбат тулааһын» улуустаабы эр дьон 2-с сьенэ
ЫҤТЫЛЫННА/2

Эр дьон сьенэ түмсүү оһуохайынан түмүктэннэ. // ЕЛЕНА МАКАРИНСКАЯ ТУУЭРИИТЭ

ТЭТТИК

Москваттан МРТ сүрүн чааһын аҕаллылар

Ааспыт сырыыга улуустаабы киин балыһаҥа сабыс-саҥа МРТ-ны (магнитнай-резонанснай томограбы) аҕалаң, таңан туруорбуттара. Бу күннэргэ Москваттан сүрүн үлэлиир мэйии-тин(гентри) аҕаллылар.

"МРТ" илин энгээр улуустарга аан бастагынан үлэлиирэ күүтүллэр. Дойду бэрэ-сидьинэ Владимир Путин көбүлээбит "До-руобуйа" национальнай бырайыак чэрчи-тинэн олоххо киирэрэ былаанналар. Онон ыарыһах диагноһун тута аахтарар итиэннэ эмтэнэр кыахтаныа. Бу күннэргэ, СӨ Ыра-бытталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы сол-буйааччы Дмитрий Садовников сотору кэ-минизин үлэҕэ кириэхтээх абийиэли, МРТ туруохтаах дьэитин-уотун көрөн-истэн бар-быта. Онон үлэһиттэр МРТ үлэлиэхтээх уотун күүһүн үстэ төхтүрүйэн установкалаабытта-ра, итиэннэ уот араһсар да түгэнигэр, үрдүк күүрүлээх автоматическай генератор холбо-норун туһунан иһитиннарбиттэрэ.

Хорсун байыас аатын үйэтитэр үтүө дьаһаллар буоллулар

Алаҕар нэһилиэгэр анал байыаннай дьайыы толоонугар дьоруойдуу охтубут "Эр санаа" уордьан кавалера, Хотугу Кавказ сэри-тин бэтэрээнэ Илья Борисович Протодьяко-нов сырдык, үтүө аатын үйэтитэр дьаһаллар буолан аастылар.

"Бу күн Илья бойобуой суолун, оонньоон-көрүлээн ааспыт алааһыгар чабылхай олоһун туһунан документальнай киинэ сүрэхтэн-нэ. Бэйиэт Дмитрий Федоров-Оһуоскай Уолун тылларыгар, Руслан Гоголев матыыбыгар саҥа ырыа айыллан ылланна, спорт саалаҥа киинизэх анаммыт истизиндэ аһылына.

Мань таһынан Илья Протодьяконов кэриэ-нигэр хамаанданан, биирдиилээн бастыыр иһин оһолорго, улахан дьонго, итиэннэ 65-тэн үөһээ саастаах бэтэрээннэргэ анал-лаах күрэхтэһии ыһтылынна. Барыта холбоон, 16 хамаанда, 71 киһи кэлэн кытынна.

Улуус дьаһалтата анал бириэмийэни олохтоото

Бу күннэргэ улууспут биир дьоһун ыала – Чу-рапчы улуунун, Сыланг, Чурапчы нэһилиэк-тэрин бочуоттаах олохтооҕо Иван Григорье-вич уонна үлэ бэтэрээнэ, алаһа дьизэ Далбар Хотуна Светлана Егоровна Макаровтар кыһыл көмүс сыбаайбаларын бэлиттээтилэр. Үөрүүлээх чааска улууспут баһылыга Степан Саргыдаев уонна улуус дьокутааттарын Сэ-бизитин бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешиников Ыал саргытын сылыннан Ытык ыалга Макаро-втарга 50 тыһ.солк. суумалаах сэртификэти тут-тардылар.

Сыһыаран эттэххэ, улуус дьаһалта-тын дьаһалынан, быйылгытан улууска үйэ аңаара, 60 сыл бииргэ оһорбут ыалга манньк бириэмийэни туттарыы олохтонно.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Кулун тутар
1 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Кулун тутар
2 күнэ
СУБУОТА

Кулун тутар
3 күнэ
БАСКЫҤЫАННЫА

Кулун тутар
4 күнэ
БЭНИДИЭННЬИК

Кулун тутар
5 күнэ
ОПТУОРОУННЬУК

Кулун тутар
6 күнэ
СЭРЭДЭ

Кулун тутар
7 күнэ
ЧЭППИЭР

-32 -37

-24 -29

-26 -25

-27 -29

-26 -29

-26 -28

-27 -27

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Ил Дархан Арасыыа үлэбэ Дьоруойа Марьяна Лысенконы кытта көрүстэ

Ил Дархан Арасыыа үлэбэ Дьоруойа, Москва куорат доруобуйа харыстабылын департаментин 52 № - дээх клиникескэй балыһаа-тын кылаабынай бырааһа Марьяна Лысенконы кытта көрүстэ. Дойду биир бастык медицинскэй тэрилтэтин салайааччыта нэһилиэнньэбэ медицинскэй көмөнү хааччыйыыга өрөспүүбүлүкэ бэртээхэй уопуттаабын бэлиэтээтэ. Айсен Николаев Саха сирэ көбүлээбит «мобильнай быраастар» уонна «мобильнай хирурдар» бырайыактар регламентаарын уонна стандарттарын огорорго федеральнай киин өйөбүлэ ирдээнэрин бэлиэтээтэ. Марьяна Лысенко «мобильнай быраастар» бырайыагы дойду үрдүнэн олохтуур туһугар пилотнай статуһу илгэрэххэ наада диэтэ. Биир дьонун боппуруоһунан «земскэй доктор» уонна «земскэй бизлэсэр» бырагыраамалар болдьохторун уһатыы буолла. Билигин ити биэс эрэ сылыан мунурданаар. Болдьох уһуур түгэнигэр, Саха сиригэр эмчиттэр 70 бырыһыаннара тыа сириг уонна Арктика нэһилиэн-нээлэх пууннарыгар салгы үлэни хаалар санаалаахтар. Марьяна Лысенко бу бырагыраамалары дойду Бээсидьинэ Владимир Путини кытта дьүүлэспитин бэлиэтээтэ. «Уустук, ыраах оройуон-нардаах сирдэргэ, биллэн турар, бу бырагыраамалары уларытыах-ха диэн кэпсэтибит. Төбө диэтэххэ, исписэлиини ыгырыы - биир устуоруйа, оттон киини оһо үлэни хаалларыы өссө уустук. Онон үбү - харчыны көрдүүххэ наада», - диэтэ Марьяна Лысенко. Итиэннэ салайааччылар Дьокуускайга саҥа инфекционнай балыһаны тутууну уонна бу бырайыагы федеральнай таһымга өйөөһүн боппуруоһун ырыттылар.

Доруобуйа национальнай күнүгэр аналлаах декада Саха сиригэр саҕаланна

Олунньу 26-кулун тутар 6 күннэригэр Саха сирин доруобуйа харыстабылын министиэристибэтэ Доруобуйа национальнай күнүгэр анаммыт декаданы ыттар. Арасыыабыа дьыа кэргэн, Саха сиригэр оҥо саас сылларыгар анаанар.

Декада кэмигэр доруобуйа дьаарбанкалара, медицина тэрилтэлэригэр аһаҕас аан күннэ, араас ыарыһаларга информация, чөл олоху тутуһууга пропаганда, Арктика улуустарыгар мобильнай биригээдэлэр десаннара, доруобуйа уроктара уонна да атын тэрээһиннэр буолуохтара.

Саха сиригэр доруобуйа национальнай күнэ 2000 сыллаахтан ытыллар, олунньу бүтэһик өрөбүлүгэр буолар. Бу туһунан ЯСИА суруйар.

Дьокуускайга ыраахха ытыыга бүтүн Арасыыатаабы турниры түмүктүүр тэрээһин буолла

Кыайылыахтарга наҕараадалары РФ Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччы - Уһук Илиннээҕи федеральнай уокурукка дойду Бээсидьинин боломсуһуулаах бэрэстэбинтэлэ Юрий Трутнев, Ил Дархан Айсен Николаев уонна Арасыыа Дьоруойа, гвардия майора, кылаабынай судьуйаны солбуйааччы Ярослав Якубов туттардылар.

«Күнүс» түһүмэххэ 2 км ыраахха бэргэниик ытан, бастакы миэстэни саха уолаттара Сергей Яковлев уонна корректировщик Василий Яковлев ылдылар. Кыайылыахтарга пикап массыына күлүүһүн туттардылар.

«Бу полигонга ыраахха ытыынан идэтиэн дьарыктанар дьон бары эрчиллэхтэрэ: байыаннайдар да, спортсменнар да. Саха сиригэр манньк полигон баар буолууга снайперскай ускуустуба үгэстэрин өссө түргэниик тилиннэргэ көмөлөһүүбэ уонна, биллэн турар, ыччатты дойдуга бэринилээх буолууга иитиигэ төһүү буолуоҕа», - диэн эттэ Айсен Николаев.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Эр киһи – уопсастыба бигэ тирэбэ

Улууска — бу күннэргэ. «Эр киһи - эрэллээх эркин, тулхадыйбат тулааһын» улуустаабы эр дьон 2-с съезһэ ытылына.

Улуустаабы эр дьон түмсүүтүн саҥа састааба. // АЛПТАР ТҮӨРӨННЭ

Елена МАКАРИНСКАЯ

СӨ Аба лигатын бэрэссэдээтэлэ Айхал Габышев, норуодунай суруйааччы Сэмэн Тумат, «Сатас» ХЭТ бэрэсидьинэ Иннокентий Макаров ыалдьыттаатылар. Чурапчы улууһун 400-чэкэ эр киһитэ кыттыыны ылла. Съезд саҕаланыыта эр дьон түмсүүтүн уон сыл салайан кэлбит Василий Давыдов түмүктүүр отчуотун оҥордо.

«Биһиги, эр дьон, ыраабы анаан, кэнэбэски ыччаттарбыт инникилэрин санаан, түмсэн, күүстээх үлэни-хамнаһы ытыахтаахпыт. Дьыа кэргэммитигэр эрэллээх эркин, тулхадыйбат тулааһын буолуохтаахпыт. Оҕолорбутун бэйэбит холбурбутунан иитэн, сахалыы куту илгэрэхтээхпит», - диэн улуус баһылыга Степан Саргыдаев бэйэтин тылыгар эттэ. Киин илиниттэн таһаарылаахтык үлэлээбит эр дьон наҕараадаланылар.

«Сатас» ХЭТ бэрэсидьинэ Иннокентий Макаров, Чурапчы

нэһилиэгин «Удьуор» эр дьон түмсүүтүн бэрэссэдээтэлэ Дмитрий Слепцов, Чыппаратаабы «Дьэ, эрэ» эр дьон түмсүүтүн бэрэссэдээтэлэ Руслан Гоголев ханнык хайысханы тутуһан үлэлиллэрин, бэйэлэрин уопуттарыттан кэпсэтилэр. Ол кэнниттэн мустубут эр дьонтон биридилээн тахсан, эр киһи хайдах буолуохтаабыр, оҕону иитиигэ бэйэлэрин санааларын үлэһиннилэр.

Улуус эр дьонун түмсүүтүн саҥа састааба талылына, бэрэссэдээтэлинэ Яков Оконешихов анаанна. Саҥа састаапка ЧГФКСИ проректора Василий Давыдов, Болтоҥо нэһилиэгин баһылыга Сергей Ефремов, «Якутлресурс» мэхээннигэ Дмитрий Слепцов, култуура салалтатын начаалынньыга Петр Гуляев, үөрэх салалтатын начаалынньыгын солбуйааччы Афанасий Максимов, ЧГФКСИ уопсайын дириэктэрэ Иван Лукин, Байыаннай дьайыы кыттылаахтарын улуустаабы координатора Сергей Атласов, «Дорожник» ХЭТ салайааччытын солбуйааччы Спартак Пахомов,

урбаанньыттар Петр Марков, Егор Анемподистов, Алексей Ефремов, Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын спорка сүрүн исписэлиинэ Михаил Степанов, Олохтоох көбүлээһини сайыннаран агентство салайааччыта Леонид Макаров, Ис Дьыала отделыттан Петр Монастырев, ЧРОСИО тренерэ Гаврил Нохтунский, киин балыһаттан Дмитрий Слепцов, Росгвардия сотруднига Николай Никитов, Чурапчытаабы аграрнай техникескэй колледжтан Мэхээлэ Уйбаан Уола, «Айыллаан» НАД исписэлиинэ Альберт Николаев, ЧРОСИО үлэ харыстабылын исписэлиинэ Семен Протопопов, Олохтоох көбүлээһини сайыннаран агентство юриһа Владислав Горюхов киирдилэр.

Съезд түмүгүнэн резолюция ылыннылар. Эр дьонго анаан, сүүйүүлээх оонньуу ытылына. Улуус баһылыга туруорбут сүрүн бириһин - убаһаны Амматтан сылдыар ЧГФКСИ устудьуона, байыаннай дьайыы кыттылаабы сүүйдэ. Үөрүүлээх тэрээһин түмсүү оһуохайынан түмүктэннэ.

Дьонун киһи аата үйэтитилиннэ

Култуура. «Айыллаан» култуура киинигэр Иван Кандинский аата ингэрилиннэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Чурапчы нэһилиэгин дьонун аатаагы 2023 сыл, ахсынньы 6 күнүгүсү уочараттаах V-с сессийэтин 59 нүмүрдээх быһаарытынан, улуус култууратын үлэһиттэрин Ытык Сүбэтин туруорсуута өйөнөн, «Айыллаан» култуура киинигэр Иван Кандинский аата, докумуонунан бигэр-гэнэн, олуһу 28 күнүгэр ингэрилиннэ.

Иван Иванович 1969-1973 с. Чурапчы норуодунан тыйаатырын тэрийбитэ, өр сылларга режиссерунаа үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Кини көбүлээһининэн Чурапчы норуодунан тыйаатырыгар 1970 сыллаахха РСФСР уонна Саха АССР норуодунан артыыһа Петр Решетников аата ингэриллбитэ. 1973 сылтан култуура отделын сэбиэдиссэйинэн ананан, 15 сыл устата ситиһилээхтик үлэлээбитэ. Ол сылларга Дирингэ норуодунан тыйаатыры, оҕо мусукаалынаа оскуолатын астарбыта, элбэх култуура каадыра үрдүк үөрэхтэнэригэр, анал идэлэринэн ингэ-тонгон айымньылаахтык үлэлииллэригэр күүс-көмө буолбута. Кини салайар сылларыгар идеологическай үлэ күүскэ ытыллыбыта, контуруолламмыта, кулууп, бибилиотэка тэрилтэлэрэ ыкса сибээстээхтик үлэлииллэрэ ситиһилилбитэ. Өрөспүүбүлүкэбэ ытыллар социалистическай куоталаһыларга култуура тэрилтэлэрэ бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр өрүү миэстэлэһэллэрэ.

1983 сылтан Чурапчы оройуонугар партийнай хамыһыа бэрэссэдээтэлинэн талыллан, үтүс үлэни көбүлээбитэ, ыппыта. Саха биллилээх мелодия, ырыаһыта Христофор Максимов ырыаларын хомуурунньугун таһаартарбыта. Саха сиригэр суруйааччыларын, ускуустуба маастардарын ааттарын үйэтитиһигэр элбэх үлэлэрдээх,

1987 сылтан Чурапчы оройуонун норуодунан контуруолун чилиэнинэн талыллан үлэлээбитэ.

1988-1991 сылларга «Мугудай» сохуос партийнай комитетин сэкирэтэринэн ананан үлэлээбитэ. 1991-1994 сылларга, олохун тийэх күнүгүгэр дьэри «Уран тарбахтаахтар» уопастыбаларын айымньылаахтык салайбыта. Дьэ, ити курдук, идеологическай үлэ оргуйар үөһүгэр сылдьыбыт «Бочуот знага» уордьан кавалера Иван Иванович Кандинский аата «Айыллаан» култуура киинигэр ингэрилиннэ.

Култуура дьэтигэр Чурапчы нэһилиэгэр 1973 сыллаахха, ахсынньы 29 күнүгэр үлэбэ кирибитэ. 2017 сыл, ахсынньы 29 күнүгэр «Айыллаан» култуура киинэ Арассыйа баанын мөлүһүнүнэн өйөбүлүн ылан, хаттаан сөргүтүлэн, өрөмүөнүнэн, үөрүүлээх аһыллыта буолбута.

Култуура дьэтигэр маннайгы дириэктэрэ ССРС уонна СӨ култууратын туйгуна Афанасий Аммосовтан саҕалаан, араас сылларга «Айыллаанга» үлэлээбит култуура үлэһиттэрэ, бэтэрээннэрэ кыттылаах улахан үөрүүлээх, умнуллубат өйдөбүллээх дьоро күн чурапчыларга тосхойдо. Тэрээһин үөрүүлээх дьаһалыгар, Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев эбэрэ тылы эттэ, «Айыллаан» култуура киинин дириэктэригэр Снежана Титовага эбэрэ суругу уонна үлэ-хамнас өссө тэтимирэн иһэрин туһугар анал сэртификэти туттарда. Иван Кандинскийга аналлаах «Дууһатын сылааһа – бар дьонугар» ахтыы-хэсир буолла. Манна кыттыыны ыллылар: Мария уонна Валерий Герасимовтар, Надежда Заболоцкая, Аграфена Кузьмина, Феврония Филимонова, Дария Жиркова, «Ийи» вокальнай норуодунан квартет, Чурапчы нэһилиэгин уус-уран самодеятельноһа.

Ыспыраалка

Иван Иванович Кандинский

1937 сыллаахха ахсынньы 21 күнүгэр Мэнэ Хаҥалас оройуонун Доллу нэһилиэгэр көхүстөөх дьэри көргөһүгэр төрөөбүтэ. Иван 1952 сыллаахха Төһүлүгэ сэттис кылааһы бүтэрбитэ. 1956 сыллаахха Дьонукскайдаагы мусукаалынай-художественнай училищегэ үөрэнэ кирибитэ. 1960 с. училищени бүтэрэн, Москвага А.В. Луначарский аатынан театральнай институтка үөрөнөн, 1965 сыллаахха сахалартан маннайгынан опера режиссера идэни баһылаан, Былатын Ойуунускай аатынан Саха мусукаалынай-драматическай тыйаатырыгар режиссерунаа ананан кэлбитэ. Дипломнай үлэтин «Лоокут уонна Ньургун» диэн Дмитрий Сивцев-Суорун Омоллоон уонна Владимир Новиков-Күннүк Уурас тырап суруйбут либреттоларынан лирическай опера-номогу, Былатын Ойуунускай «Кыһыл ойуун» айымньытынан, Суорун Омоллоон чочуйан оҥоруугар, үс оонньуулаах драманы ситиһилээхтик туруорбута. Ону таһынан, Саха тыйаатырын 40 сыллаах үбүтүгүгэр ананан, «Ньургун Боотур» туруоруу-режиссер быһытынан кыттыыны ылбыта. 1965-1968 сылларга Станислав Мокшко «Тапкы» оператын уода туруорбута. 1968-1969 сылларга Амма норуодунан тыйаатырын төрүтэбитэ уонна маннайгы режиссер быһытынан үлэлээбитэ. Оноо кини Степан Ефремов «Ини-бии» испэктээгин ситиһилээхтик туруорбута.

Спорт

Изот Кривошапкин Саха сиригэр спордугар сөбүмэр ситиһиини аҕалла

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Бу күнүгэр «ТОП-24» остуол тенниһигэр Бүтүн Арассыйатаагы күрэхтэһии ытылынна. Бастынан бастык спортсменнар тоңуоруһа мустубут түһүлгэлэригэр бийиги улууспут бири саамай күөн туттар мччата, хатылылар уоллара, билигин Москва куоракка 1-кы нүмүрдээх Олимпийскай резерв училищетыгар үөрэнэр Изот Кривошапкин 16-20 саастаах теннисчигэр ортолоругар үрүн көмүс мэтээли ылары ситистэ. Бу – Саха сиригэр суордун устуоруйатыгар үйэ-саас кириэр улахан ситиһи буолар. Быһаарылаах кириһигэ Изот 14-тэн 13-кыайар. Түмүккэ Самара куораттан сылдьар Павел Киселевы кытары очкуолара тигиһэн хаалар, онуоха Киселев эрдэ кыайытынан сибээстээн, сүрүн судьуйа кыайыны Самара теннисчигэр суруйар.

Түмүккэ, 1 миэстэ – Павел Киселев, 2 миэстэ – Изот Кривошапкин, 3 миэстэ – Игорь Гордун буоллулар.

Онон уолбутун сахалартан бастагы үрдүк ситиһиининэн эбэрдэллэһин, өссө да Саха сиригэр, Чурапчы улууһун ааттата турдун! Сүрүн тириэһиригэр, Изот төрөппүт аҕатыгар Геннадий Кривошапкинга улахан эбэрдэбитин тирдэбит.

Снайпердар турнирдарыгар бастык ытааччы буолла

«Снайпердар турнирдарыгар «Тигр» саанан бөрөстүөй тыа сиригэр булчута бастык ытыыны көрдөрдө» диэн сурах социальнай ситими биридэ тилиһэ көттө.

Бу күнүгэр Туймаада хочотугар саҥа тууллубут «Буйуун» диэн полигонга, буулдья саанан ыраады ытыгыга Бүтүн Арассыйатаагы турнир буолла. Бастык ытыгытын иһин, Хадаар нэһилиэгиттэн төрүттээх Егор Гаврильев анал бириккэ тигистэ. Кини 1 биэрэстэ тэийиччи сиргэ туруоруллубут сыалы «Тигр» саатынан бастагы ытыгыгар тапта.

Онон кырады харахтаах дьоруойга 338 калибраах сабыс-саҥа «Раттор» карабин сааны бэлэхтэттилэр. Егорга анал бириккэ СӨ Ил Дархана Айсен Николаев уонна РФ Бэрэсидьиэнин Уйук Илингэ боломуочуулаах бэрэстэбинтэлэ Юрий Трутнев туттардылар.

Мини-футболга Чурапчы улууһун хамаандата – өрөспүүбүлүкэ чемпиона

Сотурутаагыта Дьонукскай куорат 4-с нүмүрдээх оҕо спортталаа оскуолатын уорабайыгар мини-футбол көрүгэр өрөспүүбүлүкэтээҕи турнир буолан түмүктэннэ.

Манна полуфиналга, бийиги уолаттарбыт 2:1 ахсаанга Томпо улууһун кыайан, финалга Хаҥалас улууһун кытары киристилэр. Түмүккэ 3:1 ахсаанынан кылбар кыайыны ситистилэр! Бу спорт көрүгэр Чурапчы улууһа аан бастагытын чемпион үрдүк аатын ылла.

Чурапчыттан мини-футбол күрэхтэһиитин дьоруойдара кимнээҕи? Улуус сүүмүрдэммит хамаандатын састаабыгар: Алексей Павлов, Уйусхан Оконешников, Александр Назаров, Родион Сысолятин, Айсен Адамов, Николай Михайлов, Семен Федоров, иһи-бии Василий, Михаил Жирковтар, Леонид Петров, Анатолий Борисов, Сергей Павлов, Семен Стручков, Илларион Аммосов, Петр Сивцев, Чабыл Попов, Альберт Марков кириэн оонньоотулар.

Улууспут бири кизн туттар маллара – Оксана Григорьевна уонна Яков Павлович Оконешниковтар төрөппүт уоллара Уйусхан «Лучший игрок» «Лучший бомбардир» диэн анал номинациялары ылаттаан, чаччы да үчүгэй оонньооччу буоларын дакаастаата.

Уолаттарга кытаанах доруобуйаны, өссө даҕаны үрдүк чыпчааллары баҕарыаҕыт!

Сага сулус – Аман Винокуров

Маарыкчаан ыччаттара. «Муус устар» ыччат бэстибээлин иһинэн Ытыллыбыт «Сулустар» ырыа күрэдин Гран При кыайыылаагынан Аман Винокуров ааттаммыта. Аабааччыларбытыгар анаан, киниттэн интервью ыллыбыт.

Марфа ПЕТРОВА

Дьокуускай куоракка бу соторутааҕыта IV-с төгүлүн өрөспүүбүлүкэтээҕи «Муус устар» ыччат бэстибээлэ 14 хайысханан үрдүк таһымнаахтык ытылынна. Манна Чурапчыттан 50-тан тахса ыччат ситиһиилээхтик кытынна. Ол курдук, «Сулустар» ырыа күрэдэр Чурапчы нэһилиэгин ыччата Аман Винокуров кыайыылаах үрдүк аатын ылла. Билсинг, кини - бүгүнгү балаһабыт дьоруойа.

●●● Аман, үрдүк таһымнаах күрэх кыайыылааҕа буолбуккунан, эҕэрдэлиибит. Билигин, биллэн турар, ырыаларгын сэнээрээччи элбээбит буолуохтаах. Онон аабааччыларбытыгар ханна үөрэмиккин, хаһаагыттан ырыа алыптаах долгунугар ылларбыккын сөһөргүн түс эрэ.

●●● Вэйэбин өйдүөхпүттэн ийэм ылыырын сөбүлээн истэбин. Ийэм эдэр сылдьан ансамбылга ыллыыр этэ. Минигин репетицияҕа, кэнсиэргэ куруук илдьэ сылдьара. Ол иһин ансамбыл ырыаларын нойсосуу билэрим. Онон кыра эрдэхпиттэн сыана оҕотобун диэтэхпинэ, сыысаппын.

Ол кэнниттэн «Кэскил» уһууһааҕа Мария Кузьминична бэлиэтин көрөн, ырыаҕа уһуйан, араас тэрээһиннэргэ кытыннаран саҕалаабыта. Алын кылааска үөрэнэр сылларбар салгыы Георгий Барашков дьарыктаабыта. Георгий Иванович уонна кылаас салайааччыта Елена Лебедева илдьэ сылдьан, «Хотугу сулус» куонкуруска хас да төгүл кытыннарбыттара. Бэһис кылааска киирэрбэр Мария Кузьминична уонна Елена Степановна сүбэлэринэн, Сыланыҕа үөрэнэ барбытым. Онно Любовь Юрьевна уонна Андрей Петрович салайааччылаах кизэник биллэр «Алиса» баатын образцо-

най оҕо ансамбылыгар дьарыктанан, үгүс ситиһиилээммитим. Хас сайын аайы өрөспүүбүлүкэтээҕи «Хотугу сулус» куонкуруска сололаан, ону тэҥэ Степа Колесовтыын дуэттаан, лауреат үрдүк аатын ситиһэбит.

Онтон тохусе кылаас сайынныгар алын кылааска үөрэммит доҕотторбун кытта чугастык алтыһан, төггөрү Чурапчыбар кэлбитим. Интэриэһим лаппа улартыан, төрүт ыллаабат буолбутум. Ыгырдахтарына да, сөбүлэспэт этим. Оннук сылдьан, өскүөлабын этэнгэ бүтэрэн, Чурапчытаагы колледжка elektrik идэтигэр үөрэммитим. Онтон 2016 сыллаахха Одьулуунга автомеханик үөрэҕэр киирэн бүтэрэбин, үлэһит буолабын. Ол тухары ыллаан хөрбөтөбүм. Арай, 2018 сыллаахха хайдах эрэ биэр кэм ылыах санаам кэлэн, сайын Дьокуускайдаагы муусука колледжыгар туттарсан көрөргө холломмутум, үөрэххэ тутта ылбыттара. Бастагы кууруска сылдьан, Чурапчыга онлайн кизэбинэн «Каверфест» ырыа куонкуруһа ытылларын истэн, видеонан ырыабын ыппытым. Финалга киирэн, Чурапчыга кэлэн ыллаан барбытым. Онно куонкуруһу Антон Абрамов кыайыта. Устудьуоннар уопсайдарыгар олорон, Василий Новоприезжайы, Дайаан Сыромятниковы кытта билсэн, «Ридзе ривед» диэн бөлөх тэриминиллэ. Биэр сыл үөрэнэн баран, операны интэриэһиргээбэт эбиппин диэн үөрөхпүн бырахпытым. Билигин, биллэн турар, син кэмсинэбин.

Ол кэнниттэн салгыы Чурапчыбар кэлэн үлэлиибин. Оччолорго Николай Новгородов - Сизэрдээх Сэһэн бэйэтингэр хамаанда хомуйан, ырыаҕа кавер куонкуруһун биллэрбит этэ. Ол иһин аны төггөрү куораттыбын. Минигин ыгыран, көрсөн кэпсэппиппит. Ол кэмгэ ааппын улартыа илигим, Александр диэн этим. «Псевдоним толкуйдуюхха наада» диэн хаһыакка бачааҕттан тахсыбыт

са-халыы ааттар халан-даарын көрбүтүм. Төрөөбүт күммүнэн, ый-бынан Аман диэн аат сөп түбэспитэ. Онтон ыла, дохумуоммун толору улартыппытым. Сизэрдээх Сэһэни кытта биэргэ үлэлээн, альбом таһаарбыппыт. Куоракка үчүгэй үлэ көстүбөккэ, олорон сир кыһалҕата үөскээн, бөлөхтөн тахсарга санаммытым. Дойдубар кэлэн, электригынан үлэлээбитим. Сотору-сотору «Айылгы» НАД исписалистэргэ тэрээһиннэргэ ыллата ыгырар буолбуттара. Биэр оннук күн, ыһыах кэнниттэн «Саха» НКИХ Чурапчытаагы салаатын дириэктэрэ Анна Семенова «биһиэхэ үлэлиин киир» диэн ыгырбыта. Төрүт билбэт үлэм буолан, туттуммутум. Онтон Сага дьыл бырааһыппытын саҕана, бэсэапка «оператор көрдүүбүт» диэн биллэрин кэлбитигэр, толкуйдуу барбакка, эрийэн билсэн, үлэҕэ киирбитим. Ол иһинэ, 2022 сыллаахха өрөспүүбүлүкэтээҕи «Туой хайа» күрэххэ кыттан, анал аат кыайыылааҕа буолабын. Эһиилги сылыгар кыайыахтаахпын диэн олох оҕостон тийибитим. Онно бастагы истиэлэннээх Лауреат аатын ылбытым. Дириэктэрим Анна Семенова салайааччылаах «Ыллыыр ыччат» эр дьон ансамбылыгар киирбитим. Онтон саҕалаан, мэлдьи ыллыбын.

●●● «Сулустар» ырыа күрэдэр хантан истэн-билэн кытынныгы?

●●● Бу күрэххэ кыттым мизэх олус соһуччу буолбута. «Муус устар» бэстибээл сыл аайы кулун тутар бүтүүтэ ытыллар этэ. Ол иһин быйыл эмиз кулун тутар бүтүүтэ эбэтэр муус устар саҕаланыта буолар диэн былааннаан сылдьыбытым. Арай, тох-

сунньу өрөбүллэригэр Чурапчы улуһун нэһилиэктэринэн Василий Новоприезжайдаагы кытта кэнсиэрдии сырыттаахпына, улуустаагы ыччат дьыалатыгар исписэлиис Александра Хомус эрийэн, «бүгүн бүтэһик күн, видеоһун ыт»,—диэтэ. Мин ыксаан, сып-сап курдук, Чакырга кэнсиэрдии сылдьан, ырыабын уһултаран ыппытым. Сарсынны күнүгэр «полуфиналга киирдиг, куоракка улуус аатыттан кытта бараһың» диэн үөрүүдээх сонун кэлбитэ. Эппитинэстээх, тэлэбиисэргэ көстөр үрдүк таһымнаах куонкуруска кыайардыы оҕостон, Любовь Юрьевна Макароваттан бэлэмнииригэр көрдөспүппүт.

●●● Финалга икки ырыаны толорбутун. Бу ырыалары бэйэҥ талбытын дуо?

●●● Уопсайа, 15 полуфиналист баара. Итинтэн 5 эрэ киһи финалга тахсыбыта. Онон күрэхтэһии күүрээнэ олус улахан этэ.

Финалга биэр ырыаны фонограммнан, биери ВИА-нан толоруохтаахпытын эрдэттэн эппиттэр. Ол эрэри кытта аччылар ханнык ырыаны ылдырбыт биллибэт этэ. Анатолий Горохов күрэх саҕаланыан иһинэ эрдэттэн «Встанем» ырыаны талбыт эбит. Бу патриотической ырыаны мизэх эрэнэн, үчүгэйдик такайан, мин санаабыр, үчүгэйдик табыллына. Оттон биэр ырыабыр дьону сэргэхситэр көрдөөх ырыабын толордум. Бу ырыа тылларын бэйэм суруйан, матыбын барылын оҕорон, настаабынныкпар иһитиннэрбитим. Кини сөпсөһөн, ситэрэн-хоторон, муусукатын тупсаран биэрбитэ. Онон икки күн иһигэр сага ырыаны үөрэтэн сыанаҕа тахсыбытым.

●●● Туох саҕаны биллинг-көрдүң?

●●● Уон күн биллибэккэ ааста. Татьяна Чаранская бэйэни уоскутууга, долгуйууну устууга, сыанаҕа сөптөөхтүк тутта-хапта сылдьарга олустуһалаах маастар-кы-

лаас ытта. Хормейстер Наталья Викторовна вокалга уһулччу үчүгэйдик үөрэтэр. Кини ыллаттаагына, киһи кыайбатын кыайар буолар эбит. Дьарык тухары настаабынныктарбыт ирдэбиллээхтик, эппитинэстээхтик сыһыаннаһан үөрэттилэр. Тыйаатырга репетиция кэмигэр Саха сиригэр кизэник биллэр артыыстары көрөн, кэпсэтэн, олохпор умнуллубат түтүн хаалла.

Тэрийээччилэр «Муус устар» бэстибээл түмүктүүр тэрээһинигэр «Триумф» спортивной комплекса ыллыгыттан диэбиттэригэр сөбүлэспитим. Аан бастаан, «Встанем» ырыанан кыттабын дии сылдьыбытым да, тэрээһин тизмэтигэр сөп түбэспэт, эдэрдии эрчимнээх, эниэргийэлээх ырыа буолуохтаах диэбиттэрэ. Аны хайаан да нууччалык тылыннан буолуохтаах, онуоха биери да билбэт эбиппин. «Леди дождя» ырыаны талбыппар, бириэмэтинэн уһун буолан, бырагыраамаҕа сөп түбэспэтэ. Сарсын буолаары турар тэрээһингэ ырыам бэлэмэ суоһуттан олус долгуйбутум. Кизэхэ хойутуу, 9-10 чааска суруйдулар: «Арина Данилованы уонна Петр Пестеревы кытта млыыгын» диэттилэр. Бачча улахан кыах үөскээбитигэр үөрүүнү кытта сөбүлэспитим.

●●● Кистэл буолбатах буоллаҕына, бириискин ханна туттар былааннааххын?

●●● Айар үлэбэр туттар былааннаахпын, холобур, ырыаларбын таһаарарбар. Кулун тутарга бастагы ырыам сүрэхтэниэхтээх. Ырыам аатын эппэппин, соһуччу тахсыаҕа. Онон күүтүң, сэргин истээрин. Кылаастык билиһиннэрдэххэ, Анатолий Гороховтыын тылларын сааһылаабыппыт, матыбын айбыппыт.

Ону таһынан кулун тутар ыйга Элеонора Дьяконова «Ырыа тула» биэриитигэр сүрүн ыалдьыт быһыытынан кыттыһыны ылаахтаахпын. Бу - сольнай кэнсиэр кэриэтэ буолуоҕа. Аҕыс сольнай ырыаны толорорум былааннаар. Маны тэҥэ «Алиса» ансамбыл, айар куттаах доҕотторум, ол иһигэр Василий Новоприезжайдаах кыттыахтара.

Ону таһынан Чурапчыга кулун тутар 2 күнүгэр Анатолий Горохов кыттыылаах кэнсиэр буолуоҕа. Онно биэр-икки ырыанан кыттыһыны ылаахтаахпын.

●●● Түмүккэр тугу этиэн этэй?

●●● Бу улахан күрэххэ өйөөбүт, комелеспүт дьоммор, тэрэптүттэрбэр, салайааччыларбар, доҕотторбор, ыччат Сэһэтигэр махтанабын. Огтон хаһыат аабааччыларыгар ситиһиилэри, доруобуйаны уонна манньык күрэхтэһинилэргэ толлубакка, саллыбакка, көхтөөхтүк кыттан иһэллэригэр баҕарабын.

Ураты дьобурдаах сиэстэрэ

Кэпсиэхпин баҕарабын. Анна Романова — тымыры биирдэ анньан булар дьингнээх профессионал сиэстэрэ.

уйбаан ПОНОМАРЕВ

Аан дойдуга тыһыынчанан ааҕыллар араас идэлээх дьон үлэлээн-хамсаан, олоху тутар-айа сырыттахтара. Туһата суох дьон идэ суоҕа буолуо. Ол эрэри мин олохтон биир саамай суолталаах идэлээх эмчиттэри ааттыам этэ. Онтон сиэттэрэн, бүгүн Чурапчыбыт улуусун биир ураты дьобурдаах, сатабыллаах сиэстэртин туһунан суруйарга санан-ным.

Кини киний уонна тоҕо? Мин Сэбиэскэй Сойууска (ССРС-ка) 52, саҕа Арасыйыада 33 сый курдук олохтон кэллим. Ол усталаах-туоратыгар төһөлөөх элбэхтик араас курорттарга, санаторийдарга сынньамыппын, балыһаларга эмтэммитпин киһи ааҕан сиппэт. Ордук хэники 20-чэ сыйга сүрэхпинэн ИБС дьини диагностаан, онно эбии 2 төгүл хамсык ыарыыга хаптаран, быһыгар тымны-йан эгин Дьоккуускайга, улууспар, арааһа, орто туһунан, сыйга иккилэнтэ араас балыһаларга эмтэниэхпим буолуо. Ол иһин, таарыччы, бачча сааспар диэри этэнгэ кэлбиппэр бары эмчиттэргэ, этэргэ дылы, сиртэн халлаанга диэри улахан махта! Дьэ, ити, кинини билэр буолуохпуттан 80-ча сый устата, балыһаларга сытарбар, курорттарга, санаторийдарга сынньанарбар, көннөрү да доруобуйабын көрдөрөрбөр анаалыска төһөлөөх элбэхтик илиим тымырыттан хаан ыл-быттарын, систиэмэ арааһын

Анна Романова үлэтин кэмгэр

туруорбуттарын, укуол бөлөнү биэрбиттэрин ааҕан сиппэккин. Ону барытын быраастар быһаарыларынан, балыһа тутуу үлэһиттэрэ — сиэстэрэлэр барахсаттар онгороллор.

Кинилэр онно бары аан бастаан тоҕололорун үрдүнэн эрэһинэлээх жгут быһаан ыга баайан, тымыргын булаары, сорохтор өссө тарбахтарын хамсаттараллар. Ол хэнииттэн испирирдээх анал баатанан сотон баран, испирирдэрин иннэтин сэрэнэн тымыргар анньан киллэрэллэр. Онно, сорохтор, тымыргын сатаан буларбакка, бигээн көрө-көрө, хос-хос анньаллара, киллэрэн баран тымыры көрдөөн хамсаталлара баар чаччы. Буолумуна, үгүс дьон тымырдара букатын көстүбэттэрэ, ордук кыра өбөлөр гизини тутууларын уустук бөгө буоллаҕа.

Оттон биһиэхэ, Чурапчыга, Анна Афанасьевна Романова (Кузьмина) дьини төрүт да баайбакка (жгуттаабакка) эрэ, анал баатанан сотон, тымыргын биирдэ анньаат, була охсон, хаангын анаалыска анаан оборторбутунан, эбэтэр укуолун эмин киллэрбитинэн барар ураты дьобурдаах сиэстэрэ баар. Начаас икки ардыгар бүтэрэ охсор. Саамай үчүгэйэ, иннэтин киллэрэтигэр төрүт ыалдыбат, билбэккэ да хаалаһын. Тоҕо диэтэххэ, анньара түргэнэ бэрт. Туттара-хаптара букатын алтамаат курдук. Биир даҕаны туора хамсааһыны онорбот. Киһи сөҕөр эр! Дьингнээх профессионал!

Туох да омуна, кизгэтиитэ суох мин үйэбэр, ити суруйбутум курдук, төһөлөөх элбэх балыһаларга эмтэммитим, курорттарга, санаторийдар-

га сынньамытым буолуой?! Ол эрэри Анна Афанасьевна курдук "быата-туһаҕа" суох тымыры буларар, ыарыыта суох укуолуур сиэстэрэ олох түбэхэ иликпин. Эһиги түбэспикки дуо? Саарбах.

Мин киниэхэ элбэхтик хаан анаалыһын биэрбитим. Улууспут дьон бары кэриэтэ биэрдэхтэрэ. Биирдэ таһыттан сымдьян, хас да күн укуол ылбытым. Онно эмиз баайбакка эрэ биэрэрэ. Ону сөҕөр этим эрэри, кырдыаҕас киһи тымырым көстө сымдьяр буолан итинник онгорор буоллаҕа дии саныырым. Онтукан сыһыт эбиппин.

Быйыл бу олунньу саҕатыгар тымныһан бырааска көрдөрбүппэр, хаан анаалыһын биэрэр уонна 10-ча күн укуол ыларбар суруйбута. Сарсыарда анаалыһын биэрэ, таас балыһаҕа хойутуу тийибиппэр, Анна сөҕөтөдүн ыла сымдьяр эбит. Үгэһинэн, баайбакка эрэ начаас икки ардыгар ылла. Эбиэт иннигэр поликлиникаҕа укуолбун ыла тийибитим, эмиз кини биэрэ. Онно көрбүтүм — кини дьонго барытыгар баайбакка эрэ укуол онгорор эбит.

Тас көрүгүнэн сахага ортону үрдүнэн угуохтаах, сырдык сэбэрлээх, аҕыйах саҕалаах, олус сэмэй майгылаах. «Сиэстэрэлэбиги хас сый буолла?» диэбиппэр, «23-с сыйым» диэтэ.

Төрдүн-ууһун улаханньык туохуласпатым эрэри, Аня төрүт Чурапчы сэлээннэтин олохтоолор эбит. Эһэтэ Куһумуун Баһылай дьини райпоҕа килиэп таһытыгар уһунуук үлэлээбит кырдыаҕас суоппар баарын саас-

таах дьон өйдүүлэрэ буолуо.

Анна дьини кэргэнин, наҕараадаларын эгин туһунан сипили туохуласпатым. Уоллаах-кыыс өбөлөөх эбит.

Бу ыстатыйабын төлөпүөм: мэр бэчээттээн «тонсуу» олохтоолор, улууска биир биллэр атаһым эрийдэ. Онуоха кэпсэним быһыгар, бу «Романова дьини дьикти дьобурдаах сиэстэрэ туһунан ыстатыйа суруйан бэчээттии олохтоолор» диэбиппэр, киһим: «Ээ, билэбин-билэбин. Хайаан да суруй. Өссө өрөспүүбүлүкэ хаһыатыгар суруйуохха баар этэ. Сорохтор кинини «сестра от бога» диилэр. Дьон киниэхэ укуоллата сатааччылар, — дьини тэптэрэн биэрэ. Аны биир киһиэхэ кэпсэбиппэр «төрүт киһи тымырын рентген курдук көрөр» дьини ытаһалаата.

Бу — дьон санаата! Итинтэн ордук хайдах хайгыаха сөбү?

Тус бэйэм уонна үгүс дьон сыаналыһынан, Анна Афанасьевна, кырдык даҕаны, нэһилиэнньэ билиинитин, таптаһын ылбыт, чурапчылар кини туттуохпутун сөптөөх эмчиттэ, бэртээхэй сиэстэрэ диэтэхпинэ, сыһыппын. Манньык үтүө үлэһит дуох наҕараадалааһын, титуллааһын билбэти эрэри улаханньык сыаналанан сөп эбит дии санаатым.

Түмүгэр, үйэбэр түбэспэтэх олус дьобурдаах, сатабыллаах эмчиккэ — сиэстэрэ Анна Афанасьевнаҕа чэгиэн туруту, уһун үйэни, дьолу-соргуну, бары ситиһиллэри ис сүрэхпиттэн баҕардаҕым буоллун!

Оҕону-иити. Дьини кэргэн күүһэ - Дойду модун күүһэ

Марианна ЯКОВЛЕВА

Арасыйыа Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин 2023 сыйлаахха, сэттинньи 23 күнүгэр таһаарбыт уурааҕар Дойдуга дьобун гражданины иити, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ норуот идэ кэлбит сыаннастарын, үгэстэрин тутуһан, дьини кэргэн институтун кыахтарын толору туһаны со-руктарын ыйбыта. Маны толорор сыаллаах саҕа үүммүт сыйлыт Арасыйыа Дьини кэргэн сылынан биллэрилинэ.

Ол чэрчитинэн, олунньу 14-16 күннэригэр Чечня Өрөспүүбүлүкэтин киин куоратыгар — Грозныйга Арасыйыа 44 эрэгийиэннэн оскуолаҕа кириэн иннинээҕи үөрэхтэһиинин салайааччылар, педагогтара, уопастыбаннас, ону тэҥэ Чечня Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытталыстыбата, Грозный куорат Мээрийэтэ, «Воспитатели России» уопастыбаннай түмсүү, Арасыйыа Бэрэсидьиэннэн граннарын пуондаларын быһаччы өйөбүлүлэринэн пуорум тэриллэн, дириг ис

хоһоонноох ытыһынна. Чурапчы улуусун оскуолаҕа кириэн иннинээҕи үөрэхтэһиинин салайааччыларын аатыттан Саха Сирин бэрэстэбиитэтин быһымытынан баран кытын-ным. Онон миэхэ улахан эппиэтинэс сүктэрилиннэ.

Чечня Өрөспүүбүлүкэтэ оҕону, ыччаты кыра сааһыттан дьини кэргэннэ иитиҕэ ахсаабат кыһамньытын уураар. Дойдуга бастыҥ уопуту көрдөрөр. Онон бу өрөспүүбүлүкэ салалтата туох-ханнык иннинэ приоритетнай политикаҕа тирээдирэн, оҕо күн сирин көрүүбүттэн тиһиктээх үлэни-хамнаһы тэрийэр. Оҕо кыра сааһыттан эңирээбэт эппиэтинэс, улахан болдомто уурулунааһына, кини олохун устата олохтор, сайдар олуҕа түстэнэр. Пуорум киэн түһүлгэтигэр бу санаа тула Арасыйыа Федерациятын Судаарыстыбаннай Дума дьоккутаата, Үөрэхтэһиини кэмитиэтин салайааччы Лариса Николаевна Тутова, Арасыйыа итээччилэрин уопастыбаннай хамсааһыннарын салайааччы дириг ис хоһоонноох этиилэрэ кими да долгуппат буолуон сатамат. Ол курдук, барыбыт саамай

бастакы сөрүкпүт — оҕону кыра сааһыттан табатык иити уонна дьини кэргэн сыаннастарын, үтүө үгэстэрин көлүөнэттэн көлүөнэҕэ эңирээпкэ тиэрдиин, аҕа көлүөнэҕэ ураты ытыктабыл, үтүө, болдомто-лоох сыһан. Онуоха билингви уустук, түргэн тэтимнээх, сайдыылаах үйэҕэ оҕону иитиҕэ улахан болдомто уурулуохтааһын, дьини кэргэн сыаннастарыгар иитиҕэ, оҕо уопастыбаҕа тахсарыгар болдомто туһаайыллыахтааһын, маньаха Арасыйыа гражданаара буолан тахсалларыгар толору кыах баарын, онно үөрэх тэрилтэлэрэ утумнаах үлэни-хамнаһы тэрийнэхтээхтэрин бэлиэтээн эттилэр. Ийэ дойдуну таптыырга, бэриниллээх буоларга, аҕа көлүөнэ уонна дойду дириг исторياتын, култууратын, Арасыйыа бары норуоттарын үгэстэрин эңирээпкэ билии, тарҕатыы, аҕа көлүөнэ олохтон кэлбит олохун толору ытыктааһын, сыаналааһын, үрдүктүк тутуу — биһиги дойдубут туохха да кэмнэмэт, эңирээбэт күүһэ уонна баайа буоларын уталыппакка сыаллаан «сорултаан туһанаарга» этэллэр.

Бу барыта Чечня Өрөспүүбүлүкэтин уопутугар олох-уран, ол эбэтэр этнопедагог чинчийээччи Г.Н.Волков: «Без памяти нет традиций, без воспитания нет духовности, без духовности нет личности, без личности нет народа как исторической общности» — дьини этинин күннэтэ олохпутугар туһанаахтаахпыт туһунан саамай сөпкө бэлиэтэннэ.

Дойдубут үрдүнэн оҕону — дьобун гражданины иити, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ тиэр-диллэр иитиҕи үгэстэрин, биһиги Сахабыт Сирин уонна төрөөбүт Чурапчыбыт улуусугар саха национальной оскуолаһарын саҕа кэмгэ саҕардан сайыннары концепцията олоххо киллэриллээбиттэн, араас бырагыраамаларга, бырайыактарга олохуран, хас биирдии үөрэх тэрилтэлэригэр үгүс үлэ ытыллан кэллэ. Сыллата ис хоһоон байытыллар. Биһиги улууска «Боотур Уус сыдыааннара» улахан бырагыраама хорутуулаахтык үлэлиир. Хас биирдии дыссаат төрөөбүт нэһилигин, улуусун исторياتыгар, култууратыгар тирээдирэн, ону оҕо-

лорбутугар итгэрэн, айымньылаахтык үлэлиин олохтоот. Ол эрэри тастан өтөн кириин араас сабыдыала харгыстары үөскэтэр, күһүнээҕи олоххо цифровизация өтөн кириитэ кыра оҕо уйулҕатыгар сөл түбэспэтин төрөппүт ситэ-хотө өйдөөбөт түгээннэрэ, сорох дьини кэргэннэ уонна уопастыбаҕа, аҕа көлүөнэни ситэ ытыктаабат буолуу, сорох өрүттэргэ көтүмэхтик судургутутан сыһааннаһы, тастан кирибит өрүттэри «күндүтүк» көрөн үтүктүү, дьини иннинээҕи сыаннастары ситэ болҕойбот буолуу өрүттэрэ мэхэйдэри үөскэтэллэр. Бэйэ-бэйэҕэ болҕомтолоох, истин сыһан судургутууу күһүнээҕи олохтук көстүүтэ буолла. Өбүгэлэрбит үтүө үгэстэрин, киһи быһымытын үтүөкэниэх хаачыстыбаларын, хас биирдии Саха ыала толору туһанааһына, сарсынгыбыт саргылаһына, инникибит чингик кэскиллэниэ дьини бигэтик эрэнэбит. Ол туһугар салайааччыларбыт тула биригэ түмсэн аһабыт-тутабыт, улууспутун, Өрөспүүбүлүкэбитин, Модун Арасыйыабытын сайыннарабыт.

2024 сыл дьийэ кэргэннэ ананар

Тирэх. Дойду Бэрэсидьиэнэ дьийэ кэргэн сыаннастарын харыстыырга, элбэх өрүттээх өйөбүлүнэн ыал бары арангата туһанарыгар болбомтону уурар.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Дойду бэрэсидьиэнэ Владимир Путин 2024 сыл дьийэ кэргэн сыаннастарын биллэрбитэ. Манньа быһаарылыабын кини дьийэ кэргэн сыаннастарын харыстыырга, кизинни тарҕатарга итинэн элбэх өрүттээх өйөбүлүнэн ыал бары арангата туһанарыгар дьийэ ылыммыта. Саха сирингэр быһылгы сыл оҕо саас ылыммын биллэрбитэ. Онон өрөспүүбүлүкэ оҕону итинигэ, оҕо доруобууларыгар улаах болбомтону уурууда.

Ийэ халытаалын кээнэйдэ үрдэтэ

Олунньуттан ийэ халытаала бастаахы оҕо 630 тыһ. 400 солк., кээнэ оҕо 833 тыһ. солк. буолла. Оттон бастаахы өрлөрүн кээниттэн иккиттэригэр төрөппүттэр 202 тыһ. 600 солк. кээнэйдээх экин төрөбүтү ылыахтара. «Дойду бэрэсидьиэнэ Владимир Путин сорудааһына, 2022 сылтан ийэ халытаалын кээнэйдэ сыл айыы эбиллэн ибэр. Онон 2024 сыл олунньу 1 күнүттэн ийэ халытаала бастаахы оҕо 43400 солкуобайынан, кээнэ оҕо 57400 солкуобайынан үрдэтэ», — дьийэ РФ үлэс уонна социальнай харысхалга министри Антон Котиков быһаарар.

Билиэтээн эттэххэ, билигин дойдубут ийэлэрэ ийэ халытаа-

лын үкүкү олорор усуллубуйаларын тупсарарга туһаналлар. Халытаалы үтүктүү ипотекага уонна дьийэ, кыбартыыра атымылаһытыгар тутталлар.

«Дьийэ кэргэн» халытаал үрүдүр

Дьийэ кэргэни өйүүр федеральнай микэрэлэри тэҥэ өрөспүүбүлүкэттэн көмө үрдүүр. Номнуо 2024 сыл тохсунньу-туттан үлүс уонна онтон көлөр оҕо ыккы бүк үрдэтиллэбит «Дьийэ кэргэн» («Семья») дьийэ ийэ халытаала төлөнөр. Кээнэйдэ 300 тыһ. солк. тэҥнэһэр. Маньа тэҥэ, өсө бири наадалаах уонна хүүтүүлэх киллэнигинэн, олохтоох төрөбүтү сир учаастагы атымылаһарга эбэтэр дьийэ туттарга туттуохха сөп буолла. Элбэх оҕолоох ыал — эрэгий-кыя кизин туттуута. Үс уонна онтон элбэх оҕолох улахан бигэ туруктаах дьийэ кэргэннэрин бэҕарар олохтоохтор баар буолан, билигин өрөспүүбүлүкэбит оҕо төрөбүтүгэр Уһук Илликкэ бастаахтарга киирдэ. Билингитэ өрөспүүбүлүкэбиттэргэ 34 тыһ. элбэх оҕолоох ыалга 118 тыһ.тан тахса оҕо илтиллэр. Нэһиликкэ улаатарын тэҥнэһэн билигин дойдута алгыс мистэни ылабыт. Ааспыт сылга Саха сирин нэһиликкэнигэр ахсаана 1 мөл. буолбута.

Төһөнөн элбэх да, сөһөнөн үчүгэй

Саха сирингэр ийэ уонна оҕо көрүллэр көмөнү үл-харчы кээнэинэн сыаналыыр буоллаха, ааспыт 5 сылга бары төрөбүрдэр сэттэ төгүл үрдээбиттэр — 27 млрд солк. дьийэ. 2024 сылга бу мукутуур үрдүк суума «Дьийэ кэргэн» («Семья»). «Ийэ халытаала» төрөбүрдэргэ, араас пособиеларга, компенсацияларга уонна субсидияларга ороскуоттаахтара. «Билигин дьийэ кэргэн бастыҥ үгэстэри тарҕаттаахпыт. Онуоха өрөспүүбүлүкэбит дойдута атык субъектарыгар баай уопутун тарҕатарга бэлэм. Дойдута дьийэ кэргэн сылын ытытыга билигин уопулу тутуулаах дьийэ эрэнэбин», — дьийэ СӨ Ил Дархана Айсен Николаев.

Дьийэ кэргэн дьоло-оҕо

2023 сылга 10 тыһ.тан тахса өрөспүүбүлүкэ ыала билигин эр эрэгийизиниттэргэр көрүллэр өсө бикр көмө министр ылар бырааппаммытара. Ол — «Дети столетия» дьийэ тус сыаллаах халытаал. Халытаал кээнэйдэ ааспыт сылга 105 тыһ. солк. этэ. Быһыл индексациялаан өрөспүүбүлүкэттэн халытаалы ылааччыларга 110 тыһ. солк. атымыла. Билиэтээн эттэххэ, бу халытаал Саха сирин 100 уонна Ийэ сылларыгар анаан, 2024 сылга эр дьийэ төлөнөргө суоттанан олохтоомута. Ол эрээри билигин Ил Дархаммыт Айсен Николаев «Дети столе-

тия» тус сыаллаах халытаалы өсө 5 сылга уһатарга быһаары ылыммыта. Бу бырааппаммынан Саха сирин ыаллара 702 мөл. солк. ылылар.

Үөрүү-тапта, сүбэ-соргу

Ыал буолар эдэр дьонго 2024 сыл тохсунньу 1 күнүттэн сана көрүү өйөбүл көрүлүннэ. Ол курдук, 25-гэр дьийэ ыал буолбут эдэр дьон 50 тыһ. солк. суумалаах төрөбүтү ылыахтара. Бу төрөбүтү ыларга Е-Якутия порталга киирэн электроннай сайабылланкыа сурулар. Сааа көрүү өйөбүтү ылар ийин кэргэнниктэр Арассыыйа граждандара уонна билигин өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторо буолуохтаахтар. Матырылааһынай көмөнэн олохторугар бастаахтын ыал буолар эдэр дьон туһааһахтарын сөп.

2024 сыл тохсунньу 1 күнүттэн оҕо пособиетин бары көрүүгэ индексациялана

Бастаахы оҕо төрөбүтүнэ көрүллэр бикр кээнэйдээх төрөбүт:

1 зона — 55694 солк.; II зона — 46650 солк.

Ийэ айы үлүс оҕо (иткэнэ онтон кээнэ төрөбүт оҕо, 2023 сылга дьийэ төрөбүт 3-гэр дьийэ саастаах оҕо халсар) I зона — 27847 солк., II зона —

23325 солк.

Элбэх оҕолоох, аҕыйах дохуоттаах ыалга оҕолоһо дьийэ сыл айы көрүллэр төрөбүт — 4302 солк.

17-гэр дьийэ саастаах оҕолорго көрүллэр пособиэ олох алын кээнэйдэтин тутулуһаан 3 көрүлүнэн анаан: 50, 75 уонна 100%. 2024 сылга: I зона — 19923,05 солк.; 20885,02 солк.; 27847 солк.; II зона — 11662,06 солк.; 17493,07 солк.; 23325 солк.

2023 сылга олорор усуллубуйаларын тупсарыга бикр кээнэйдэ төрөбүтү 5-тэн элбэх саастаах ситэ илик оҕолоох 98 мөл. 337,3 мөл. солк. ылыттар. 10 уонна онтон элбэх оҕолоох 5 дьийэ кэргэн уонна оҕо нитэр ыалларга маастына атымылаһаахтарга 837 тыһ. солк. суумалаах бикр кээнэйдэ төрөбүт — уопсайа 4 мөл. солк. көрүлүбүт.

10-тан элбэх оҕолоох 3 ыалга дьийэ атымылаһаахтар уонна тутталларыгар аһаан 28 мөл. солк. суумалаах төрөбүт көрүлүбүт. Төрөбүт орто кээнэйдэ 9 мөл. солк. тэҥнэһэр. Үс иккэ оҕо төрөбүт 4 саха ыала 5,5 мөл. солк. туттуттар.

Арассыыйа бэрэсидьиэнэ Владимир Путин ийэ буолууну уонна оҕо сааһы өйүүр микэрэлэри дойдутаах кылаабыннай-дара дьийэ сыаналыыр. Кини билиэттиринэн: «Дьийэ кэргэн — олох төрдө, оттон дьийэ — кини личность быһымытын ситэр-хотор, олох көрүүтэ, дохуобунай өйө-сааһа, сайдар сирэ».

Сахамедстрах. «Ничего не болит» - повод пройти диспансеризацию

Многие хронические заболевания на начальных стадиях своего развития незаметны для человека, так как не проявляют явных симптомов. На первом этапе диспансеризации проводят онкоскрининг, чтобы вовремя обнаружить онкологические заболевания, ведь как мы знаем, рак чаще всего — не болит. Именно поэтому даже в случае отсутствия каких-либо болезненных ощущений важно пройти диспансеризацию. О диспансеризации среди горожан АО СМК «Сахамедстрах» рассказала Татьяна Кирсанова, заведующая отделом медицинской профилактики Медицинского центра города Якутска.

Татьяна Николаевна, расскажите пожалуйста, сколько человек проходит диспансеризацию в Медицинском центре в год?

Более 30 000. Хочется отметить, что в последние годы среди них имеется довольно

большое число молодых людей, что свидетельствует о высоком уровне ответственности за собственное здоровье у молодежи. Кроме того, в значительном количестве фигурируют пациенты старше 40 лет, для которых диспансеризация проводится ежегодно. Услугенная диспансеризация пользуется особым спросом — практически каждый переболевший новой коронавирусной инфекцией, изъявляет желание пройти такой вид диспансеризации, полагающейся каждому переболевшему ковид не позднее, чем спустя 60 дней после выздоровления. Диспансеризация после ковид направлена на выявление всех возможных нарушений со стороны сердечно-сосудистой, бронхолегочной и нервной системы.

Какие заболевания чаще всего обнаруживаются в процессе диспансеризации и профилактических осмотров?

Возглавляют список сердечно-сосудистые заболевания, которые остаются на первом месте из года в год. Совсем не

редкость выявление онкологических заболеваний в ходе диспансеризации. Часто встречаются случаи пограничных состояний, например, преддиабета, когда обнаруживается повышенный уровень сахара. Важно помнить, что главная цель диспансеризации — выявление потенциальных проблем со здоровьем на ранних стадиях и принятие мер для их контроля или лечения. В ходе первого этапа диспансеризации применяются определенные методы исследований, благодаря которым обнаруживаются следующие состояния и заболевания:

- Артериальная гипертензия, часто выявляемая благодаря измерению артериального давления и анкетированию пациента;
- Гиперхолестеринемия, которая может быть обнаружена через анализы крови;
- Преддиабет или сахарный диабет, выявляемый при анализе уровня глюкозы в крови и/или других показателей;
- Ожирение, определяемое по антропометрическим данным;
- Заболевания сердца и сосу-

дов, выявляемые при проведении ЭКГ и других исследований;

Проблемы с бронхолегочной системой, которые могут быть выявлены по результатам ФЛГ и других обследований;

Онкология, ранние признаки которой могут быть выявлены с помощью различных методов, к примеру, таких как маммография или цитологическое исследование цервикального мазка;

ФГДС, хал на скрытую кровь, позволяющие выявить заболевания ЖКТ.

Какие меры принимаются врачами при наличии риска развития тех или иных заболеваний?

Пациентов с пограничными состояниями, например, такими как повышенный уровень сахара или холестерина, направляем на подробные консультации врачей где расскажем о состоянии здоровья, после — настаиваем на необходимости изменения образа жизни, занятиях спортом, и коррекции питания. В случае выявления заболеваний направляем на

второй этап диспансеризации, затем к врачам — специалистам для дальнейшего лечения. Диспансеризация позволяет укрепить здоровье, выявить заболевания и начать их лечение с максимальным успехом — закрепила Татьяна Николаевна.

АО СМК «Сахамедстрах» напоминает:

В 2024 году пройти бесплатную диспансеризацию могут граждане РФ, которые родились в следующих годах: 1985, 1988, 1994, 1997, 2000, 2003, 2006, родившимся до 1983г. диспансеризацию нужно проходить ежегодно. Запись на диспансеризацию по номеру: 122

Диспансеризация состоит из двух этапов — обязательных обследований и дополнительных. Тем, кто проходит диспансеризацию, положен выходящий с сохранением заработной платы; с 18 до 39 лет — раз в три года, с 40 лет — каждый год.

С заботой о вашем здоровье, АО СМК «Сахамедстрах».

Афиша

Репертуар 29 фев по 6 марта

Понедельник санитарный день

Скидки и льготы на посещение
киносеансов кинотеатра «Айыллаан»

Вторник - Многодетным семьям (Льготы предоставляются на членов только одной семьи) 50% от стоимости билета.

Среда - Пенсионеры, инвалиды 1,2 группы 50% от стоимости билета.

На все дни кроме четверга

Ветераны ВОВ, дети инвалиды 100% от стоимости билета.

Пятница - Ветераны боевых действий, дети сироты (круглые сироты) 50% от стоимости билета.

Без ограничения - дети до 5 (пяти) лет включительно 100% от стоимости билета.

В день рождения - Именинникам (при предъявлении документа) 3 дня до и 3 дня после 100% от стоимости.

Улуус
сонуннарын
кюар — кодунан
киирэн көрүг

Сынныалангга

Бэчээт үлөһитэ	Биэстэ ... кэриэтэ биирдэ сүбэлээбит ордук								
Тута- тыгар, маннай- гы утаа- тыгар		Уонна							
	... тэбэ сылдыар	Ис күөх							
					Өлүө- хумэ		Эрдэ ситэр обуруот аһа		
	Аһаҕас эттээх иһи	Илин ... алорор			... буолуу (көн- нүө- рүү)		Туох эмэ содул- лаах буолуута		
					Онон курда- һыллар				
		Кыып сизбит сэмизбэ		Аһы сойуп- пат иһит				Чараастык быһан ыһыы	
	Эрби биитин курдук				Саһа аһла- йыы				
							... туппай	Тойон тарбах	
	Эттэ да ...				«...кэн» - хотугу норуот- тар хаһыат- тара		Көтөр		
Арах- лакка опохсу- йар									
Күөх Боллох Тойон, Буомча Хотун		А.Алек- сеев ырыата	Бөртө- лүөт			Дьиз ... бараана	...тээги		
Сибэкки					Уһун эбэтэр тоһобос				

«Сканворд: тэрийээчи ИП Данилова М.А. «ТААЙ сахалыы сканворд 3» ыһылына.

Хаһыат 48 нүмэригэр тахсыбыт сканворд эппиэттэрэ. Туруору: төбө, дыһаран, Нил, инча, эг, үгэ, сэкиэт, кинкиниир, эппэт, Сэмэнэп, элэ, эгэ, эстэрээтэ, эйэ, биир, эра, эрэг. Сытылары: Куонг, өгүүтээбэр, дыһэк, иһэгэй, иннинг, мэр, ээбиллэ, сизэн, Эр, эриэн, па, кикэлэ, лиир, ныйэрпа, элийэ, этэмэт.

Литэрэтиирэ муннуга

ЕГОР ВИНУКUROB

ХАРА АЛДАН КИЭНЭТЭ

Хара Алдан кэрэтэ –
Хайбыр Алдан эбэтэ.
Хайдах эрэ кизэкэйэр,
Хаһан эмэ кэллэхэ.
Сааһыраммыйн дойдубар
Санаам тийэн эрдэбэ.
Саргы алгыс анаһар
Сиртэн чулуу бэйэбэр.
Сааскы салгыһын ырааһа
Сөрүүн сиккиэр илтиэр.
Сиздэрэйкээн сыһыга
Сибэккитин арааһа.
Хайдах эрэ санаабар
Хара Алдан көһүннэ.
Айгыр силик айылба
Абылаабыт кэриэтэ.
Туруук хайа ырааһтан
Туналыһан сырдаата.
Күн-дьыл тугу мууһарин
Кэрээбэккэ көпсээтэ.
Хара Алдан кизэтэ
Хайбыы аһыам мэлдьитин.
Хайдах эрэ кизэкэйэр,
Хаһан эмэ кэллэхэ.

ТҮҮЛБЭР КӨСТӨН КЭЛЭБИН

Эн биһиги сизтиһэммит,
Эдэр ыал дэллэтибит,
Оҕолуу ыраас таптал эбит,
Очмоттон тэһигэ кэлбит.
Мутугунан быраҕар олох,
Мунура биллибэт олох.
Аттыбынан ымыы ырабыт
Аргыһаһан сэргэ хаампыт.
Тоҕо эрэ, кырдьан иһэн,
Түүлбэр көстөн кэлэбин.
Таарыйбатах эрэрибин
Тапталбытын көпсөтэбит.
Ахтар айыы тылларгын
Аны өйбөр хатыыбын.
Атын сиргэ барбыккын,
Ахтыбакка, баар курдук.

АХТЫЛБАН

Аналлаабым диир этим,
Арыый эдэр эрдэхпинэ.
Аны миэнэ буолбатахкын,
Аттыбынан ситэн аастың.
Уларыйбат мөссөнүң
Уруокуну өйдөтүө.
Былыргыны даһаны

Бэлиэр санаан абынным.

Ханна эрэ, чаранга
Хатан күлүүг хааллаба.
Хатыламмат кэрэбин
Хайбыы туойан эрэбин.
Хайдах эрэ санаабар
Ханыылаһан хаамабыт.
Хаарыан эдэр сааспытын
Хаһуһабын ырыабар.

КҮННЭР – СЫЛЛАР ААҢАЛЛАР...

Хаһаангы эрэ, өрдөөбү
Хаартыскалары көрөбүн.
Хатыламмат көрдөөбү
Хата буламмын үөрэбин.
Бу субуатунньук кэмэ эбит,
Бары отук маһы эрбибит.
Оҕо барыта, умууталлар,
Оччотообу көх-нэм, мусталлар.
Күннэр-сыллар ааһаллар,
Кырдьан – аһсаан иһэбит.
Кырдьык олох сакуона,
Кырдьыы кырыыс буоллаба.
Күн-түүн аһсаан, мөлтөөн,
Киһи үйэтэ, кэмэ кэлэр.
Хараастыма, хаһан эрэ,
Халдыаһыга тийиэхпит.

КУРУУК КЭРЭБИН...

Кэм-кэрдийи ааһар.
Көрсүбэтэх ыраатта.
Кэрэ сэрбэрэг
Көстөн-биллэн эрдэбэ.
Кэрэхсэнэр элбэбэ.
Кимтэн да ордук
Кыыс аайыттан ордобун.
Көрөөт, үөрэбин,
Көмүс тохтор көпсөөнүң
Кэрэхсээмин иһэбин.
Күндүтүк аһтан,
Куруук мэлдьи саныыбын.
Кэрэ эдэргин –
Килбик, нарын бэйэбин
Көрөн ылар эбилпин.
Кэрэмэс көстүү
Көстүбэт дии, өрүү.
Кылаан чылчаалы,
Күлүмүрдүүр чабылы,
Күндүтүнэн ааһабын.
Куруук кэрэбин...
Кэрэхсээринг элбэх.
Күүтэр курдуктук
Кэтэһиллээх кизэтэни,
Күлэн-үөрэн киирэргин.

Инфографика

ОСТОРОЖНО:
На крышах - снег

Продолжительные снегопады увеличивают вероятность схода снега с крыш зданий

Соблюдайте правила безопасности, находясь рядом со зданиями:

Если во время движения по тротуару вы услышали наверху подозрительный шум, не останавливайтесь и не бегите. А как можно быстрее прижмитесь к стене - козырек крыши послужит укрытием.

Снег и лед могут сойти не только с края крыши, но и с ее середины. Если на тротуаре видны следы упавшего снега или ледяные холмики от таящих сосулек - это место опасно.

Не находитесь рядом с линиями электропередачи, зданиями и другими объектами, с которых возможен сход снега.

Не ходите по улице в наушниках - вы не услышите шума падающего с крыши снега.

Не оставляйте автомобили вблизи зданий, на карнизах которых есть сосульки и навис снег.

Не приближайтесь к домам со скатными крышами и не позволяйте находиться там детям.

При наличии ограждения опасного места не проходите за него, а обойдите место другим путем.

КУТУРБАН

Сыланг нэһилиэгин олохтооһо, бырааппыт
ГОВОРОВ Сергей Афанасьевич
соһуччу олохтон туораабытынан, эдьийибитигэр Асеҕа, убай-
бытыгар Афанасийга, кийииппитигэр Наташаҕа, оҕолоругар,
бииргэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Лебедевтар, Борисовтар, Демьяновтар,
Лавриненколар.

Чурапчы улуунун Сыланг нэһилиэгин олохтооһо
ГОВОРОВ Сергей Афанасьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр,
кэллээгэбигигэр Наталья Михайловна Говороваҕа, оҕолоругар,
чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Профессор Г.П.Башарин аатынан Сыланг орто оскуолатын
салалтата, кэлэктиибэ.

Күндү уоллара
ГОВОРОВ Сергей Афанасьевич
ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар олохтон туораабытынан,
ийэтигэр, доҕорбутугар Анисия Васильевнаҕа, аҕатыгар
Афанасий Иннокентьевичка, кэргэнигэр, оҕолоругар, бииргэ
төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Кытаанах орто оскуолатын 1971с.
бүтэрбит доҕотторо.

Хадаар нэһилиэгин олохтооһо, спорт бэтэрээнэ, күндү убайбыт
ЛУКИН Семен Лукич
бу дьыл, олунньу 26 күнүгэр олохтон туораабытынан, кэргэнигэр
Татьяна Герасимовна Лукинаҕа, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр
дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Бырааттара, балтылара, аймактара.

Хадаар нэһилиэгин олохтооһо, спорт бэтэрээнэ, күндү
бырааппыт
ЛУКИН Семен Лукич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр
Татьяна Герасимовна Лукинаҕа, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр
дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Убайдара, эдьийэ, аймактара.

Кэриэстэбил

Эн сырдык мөссүүнүг биһиги
сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах

Тапталлаах ийэбит, эбэбит
Аммосова Ульяна Ильинична
68 сааһыгар ыарахан ыарыыттан
соһуччу биһиги кэккэбиттэн
туораабыта бу дьыл, олунньу 23
күнүгэр 40 хонуҕа туолла.

Ульяна Ильинична 1955 сыл-
лаахха балаҕан ыйын 16 күнүгэр
Мугудай нэһилиэгэр Илья Васи-
льевич Оконешниковка уонна
Пелагея Алексеевна Гурьеваҕа
5-с оҕонор күн сириг көрбүтэ.
Ийэбит оҕо сааһа үксүн «Чыч-
чан» участанка ааспыта. Кини
доҕотторо, аймактара, биир дой-
дулаахтара, эдьийэ Дуунья
«куоттаран» ааттаабыт аатынан
Люба диэн биллэрлэр.

1973 сыллаахха Мугудай орто
оскуолатын бүтэрэн, 4-с нүөм-
дээх Төһүлүтээҕи политехни-
ческой училищеҕа бортунуой
идэтин баһылаан, 1976 сыллаах-
ха Чурапчытаагы бытовоей кэм-
бинээккэ иистэннэҕинэн үлэ-
тин саҕалаабыта.

Бытовоейга үлэли сылдьан,
олоһун аргыһын Иннокентий
Иннокентьевичи көрсөн, 1978
сыллаахха ыал буолан, алаһа

дьиз тэринэн, Чурапчы нэһили-
гэр олохсуйбуттара. Утуу-субуу
үс уол, биир кыыс оҕоломмутта-
ра. Ийэлээх аҕаҕа оспот бааһы
хаалларан, иккис уоллара олох
кыратыгар суох буолбута.

Дойдуга сатыылаабыт ыһыл-
лыа-тоһуллуу кэмин ааһан, 1995
сыллаахха, Ульяна Ильинична
Чурапчытаагы П.М.Решетников
аатынан норуодунай тыйаатыр-
га костомердаабыта. Кини бу
тэрилтэҕэ 2005 сыллаахха бо-
чуоттаах сынньаланҥа тахсыар
диэри, олус бэриниһээхтик,
энкилэ суох үлэлээбитэ.

Ульяна Ильинична олус
эйбэс, көнө майгылааҕа, түр-
гэн-тарҕан, ыраас туттунуулаах,
дьизбэ-уонка сатабыллаах, мин-
ньигэс астаах хаһаайка этэ.

Кэргэнинээн Иннокентий-
дьын элбэх оҕону төрөтөн,
сүөһү-ас тэринэн, ону көрөн-ис-
тэн, үлэлээн-хамсаан олус ил-
лээхтик-эйэлээхтик олоһуоттара.
Оҕолорун үөрэттэн, атахтары-
гар туруорбуттара.

Ульяна олоһун аргыһа Ин-
нокентий, хомойуох иһин, 2008

сыллаахха соһуччу олохтон туо-
раабыта. Төһө да аһыылаах-аба-
лаах буоллар, күүс-уох булуна,
бүтэнигэр диэри оҕолоругар
сиэн көрсөн, күүс-көмө буолан
олорбута.

Бу ыар сүтүктээх кутурбан
күннэригигэр күүс-көмө,
тирэх-өйөбүл буолбут ай-
мах-билэ дьоммутугар, доҕо-
торбутугар, тэрилтэбит кэлэ-
ктиибигэр, төрөөбүт түөлбөбит
олохтоохторугар мунгура суох
махталбытын тиэрдэбит.

Ийэбит, эбэбит ситэ олоһо-
тох олоһун оҕолоро, сиэннэрэ,
хос сиэнэ салгыахтара, күндү
киһилэрин туһунан үтүө өй-
дөбүлү үйэлэрин туһары илдьэ
сылдыахтара.

Оҕолоро, кийинтэрэ,
күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэнэ.

"САНА ОЛОХ"
кыһаҕынай
эрэдэктэрэ

ГОРОХОВА
Людмила
Владимировна

Тэриигаччылар: СО Биробиджанскайа,
Саха Өрөспүүбүлүстэтин "Санаа олох"
Сударыстыбаный автономнай тэрилтэтэ.
Таһаараччы: СО "Санаа олох" ГАУ
Таһаараччы адырыһа: 677000,
Дьакуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб.
төл. /факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sanaaoloh@mail.ru.
Российский Федерация Россияныгар
СО салалтатыгар 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр
регистрацияланар түөмүрө -
ПН № ГУ 14-00559.

Эрэдэктэһи
адырыһа: 678670,
Чурапчы сэт.,
П.П.Иванова, 26 а.
Төлүүнүгэрбигэр:
эрэдэктэр - 41-332,
отделлар - 41-265.
E-mail: sanaaoloh@mail.ru,
call: sanaaoloh.ru,
telegram: @sanaaoloh

Ааптар сүтүгэр элбэх саван редакция төхөмүтүгэр мэдүн сеп түбүгөр буолбатар,
Сүтүгэр ыйыттар чыһаар кыраахастарыгар элбэхтэҕин ааптар тус бэйэ сүтүгэр.

Хаһыат баччааҕа бэрилтэр графика: 16 ч 00 м. Баччааҕа бэрилтэ: 16 ч 00м.
"Санаа олох" Сударыстыбаный автономнай тэрилтэтэ "Санаа олох" хаһыат
эрэдэктэһитигэр 29.02.2024 с. офсетка баччааҕа.

Итэҕэс: ПИ964, Тиража 1100. Кээмэйэ 2 б.л. Хаһыат сыаната 24 солк. Хаһыат
издэтигэр биһирэх: баччааҕа тахсар.

@SANAOLOH